

سبیل علم

دانشگاه قم

دانشکده پردیس دانشگاهی

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد رشته حقوق مالکیت فکری

عنوان:

حقوق مالکیت فکری اجراکنندگان آثار مذهبی

استاد راهنما:

دکتر مصطفی بختیاروند

نگارنده:

مهدی شاکری

زمستان ۱۳۹۵

۹۵/۱۲/۸
۴۰۸۴۴

تاریخ ۹۵/۱۲/۸
شماره ۴۰۸۴۴
پوست

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
دانشگاه قم

فرم صورت جلسه‌ی دفاع پایان نامه

با تأییدات خداوند تعالی و با استعانت از حضرت ولی عصر (عجل الله تعالی فرجه شریف)

جلسه دفاعیه پایان نامه کارشناسی ارشد آقای احسان مهدی شاکری به شماره دانشجویی ۹۲۴۴-۲۷۱۲۵ کارشناسی ارشد رشته حقوق مالکیت فکری پردیس تحت عنوان حقوق مالکیت فکری اجرا کنندگان آثار علمی با حضور استاد راهنما، استاد مشاور و هیأت داوران در محل دانشگاه قم در تاریخ ۱۳۹۵ / ۱۱ / ۲۰ تشکیل گردید.

در این جلسه پایان نامه با موفقیت مورد دفاع قرار گرفت و نامبرده نمره (باعدده) ۱۰ و (بسیار خوب) با نمره عالی ۱۰ خبلی خوب ۱۰ متوسط ۱۰ مردهود ۱۰ دریافت نمود.

نام و نام خانوادگی	سمت	رتبه علمی	امضاء
دکتر منطبق بختیاروند	استاد راهنما	استادیار	
دکتر محمد مهدی عزیز الهی	استاد ناظر	استادیار	
دکتر اسماعیل نعمت الهی	ناظر شکلی و نماینده تحسيلات تکمیلی	استادیار	

مدیر تحصیلات تکمیلی
نام و امضا
کد ارت

معاون آموزشی دانشکده
نام و امضا

نشانی
قوه داده در قم استان
دانشگاه قم
کمیته ۲۷۱۲۵۲۱۱
تلفن ۳۲۰۲۲۱۱
تکون نسبی
موبایل: ۳۳۸۵۲۴۴
موبایل: ۳۳۸۵۲۴۴
موبایل: ۳۳۸۵۲۴۴

مدیریت تحصیلات تکمیلی

« تعهد نامه اصالت پایان نامه / رساله »

اینجانب آقای/خانم: مهدی شاد به شماره دانشجویی: ۹۲۴۴۰۳۷۱۲۵ دانشجوی مقطع کارشناسی ارشد دوره دکتری □ رشته فیزیک که در تاریخ ۱۳۹۵/۱۱/۳۰ از پایان نامه/رساله خود تحت عنوان: "فیزیک ماده چگال در میدان مغناطیسی قوی" با کسب نمره ۱۵/۵ و درجه دفاع نموده‌ام، بدین وسیله متعهد می‌شوم:

- ۱- این پایان نامه/ رساله حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و...) استفاده نموده‌ام، مطابق ضوابط و رویه موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست مربوطه ذکر و درج کرده‌ام.
- ۲- این پایان نامه/ رساله قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین‌تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی ارائه نشده است.
- ۳- چنانچه بعد فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و... از این پایان نامه را داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.
- ۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را می‌پذیرم و دانشگاه قم مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی اینجانب هیچ‌گونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی متعهد:
تاریخ و امضاء:

صحت امضای دانشجو مورد تأیید است.
ناظر و نماینده تحصیلات تکمیلی:
نام و نام خانوادگی: سید الهی
تاریخ و امضاء:

تقدیم به

محضر مقدس کریمه اهل بیت

حضرت فاطمه معصومه سلام الله علیها،

و مادر بزرگوارم و همسر گرانقدرم که

همیشه بادل سوزی و صبر

بسیار مشوق و همراهم بوده است.

شکر و قدردانی

حمد و سپاس خدای را که توفیق کسب دانش و معرفت را به ما عطا فرمود. در اینجا بر خود لازم می‌دانم از تمامی اساتید بزرگوار، به ویژه اساتید دوره کاشناسی ارشد که در طول سالیان گذشته مراد تحصیل علم و معرفت و فضائل اخلاقی یاری نموده اند تقدیر و شکر نمایم.

از استاد کرامی و بزرگوار جناب آقای دکتر مختیاروند

که راهنمایی اینجانب را در انجام تحقیق، پژوهش

و مباحث این پایان نامه تسهیل نموده اند

نهایت شکر و سپاسگزاری را دارم.

چکیده

حقوق مالکیت فکری به مجموعه حقوق انحصاری مادی و معنوی اطلاق می شود که برای پدیدآورندگان و صاحبان آثار فکری در نظر گرفته می شود. حقوق مجریان آثار مذهبی نیز، نمونه‌ای از مصادیق حقوق مالکیت فکری می باشد که در این نوشتار، مورد بررسی قرار می گیرد. روش استفاده شده برای تحلیل حقوقی این موضوع، روش کتابخانه‌ای است و با فیش برداری از نکات کلیدی، مهمترین مطالب و دیدگاه‌های مربوطه در حقوق مالکیت فکری مورد تحلیل و ارزیابی قرار گرفتند.

یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که امروزه حقوق دارندگان حقوق مرتبط، به صورت جزئی جدایی‌ناپذیر از حقوق مالکیت‌های فکری درآمده است. در این میان، اجراکنندگان آثار مذهبی نیز در زمره اجراکنندگان آثار تلقی شده و بر طبق اسناد بین‌المللی و قوانین داخلی حمایت‌کننده از حقوق اجراکنندگان دارای حقوق مادی و معنوی می‌باشند.

نتایج به دست آمده حاکی است آثار مذهبی آثار صوتی، تصویری، مکتوب، شفاهی و ... است که دارای درون مایه مذهبی هستند. حقوق مادی و معنوی اجراکنندگان آثار مذهبی بر طبق اسناد بین‌المللی و قوانین موجود قابل حمایت است.

کلیدواژه‌ها: اجراکنندگان، آثار مذهبی، حقوق مادی، حقوق معنوی.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
۱-۱- بیان مسأله.....	۲
۲-۱- اهمیت موضوع و ضرورت تحقیق.....	۲
۳-۱- پیشینه تحقیق.....	۳
۴-۱- سوال های تحقیق.....	۷
الف- سوال اصلی.....	۷
۵-۱- فرضیات تحقیق.....	۷
الف- فرضیه اصلی.....	۷
ب- فرضیات فرعی.....	۸
۱- جایگاه آثار مذهبی در حقوق مالکیت فکری تا اندازه ای است که می توان گفت آموزه های دینی با مالکیت فکری کاملاً قابل تطابق است.....	۸
۲- ضمانت اجرای کیفری و مدنی، ضمانت اجرای حقوق اجراکنندگان آثار مذهبی می باشند.....	۸
۱-۶- روش تحقق.....	۸
این تحقیق از نوع تحقیقات تحلیلی آماری است که با مطالعه کتب و منابع موجود و نیز استفاده از روش پرسشنامه به گردآوری مطالب پرداخته است.....	۸
۱-۷- اهداف تحقیق.....	۸
فصل دوم.....	۱۰
کلیات پژوهش.....	۱۰

۱۱	۱-۲- مفاهیم و سابقه تاریخی
۱۱	گفتار اول: تعاریف
۱۱	بند اول: تعریف اجرا
۱۲	بند دوم: تعریف اجراکنندگان آثار
۱۳	بند سوم: تعریف حقوق مرتبط
۱۴	بند چهارم: تعریف دین، مذهب و آثار مذهبی
۱۴	الف: دین
۱۵	ب: مذهب
۱۶	ج: آثار مذهبی
۱۷	گفتار دوم: پیشینه تاریخی حقوق اجراکنندگان آثار مذهبی
۱۷	بند اول: پیشینه تاریخی در جهان
۲۰	بند دوم: پیشینه تاریخی در ایران
۲۱	مبحث دوم: معیار تشخیص اجراکنندگان آثار مذهبی و ضمانت اجرای حقوق آنها
۲۱	گفتار اول: معیار تشخیص اجراکنندگان آثار مذهبی
۲۳	گفتار دوم: ضمانت اجرای حقوق اجراکنندگان آثار مذهبی
۲۶	فصل سوم
۲۶	چهارچوب بین‌المللی
۲۶	حمایت از اجراکنندگان آثار مذهبی
۲۷	مبحث اول: اصول اساسی حمایت از حقوق اجراکنندگان آثار و ماهیت آن
۲۷	گفتار اول: اصول اساسی حمایت از حقوق اجراکنندگان آثار مذهبی
۲۷	بند اول: لزوم حمایت کپی‌رایت از حقوق اجراکنندگان آثار مذهبی

- بند دوم: لزوم حمایت حداقلی دولت‌ها از حقوق اجراکنندگان آثار مذهبی (تحت موافقتنامه تریپس) ۲۸
- بند سوم: حمایت از حقوق اجراکنندگان آثار مذهبی به عنوان حقوقی مستقل ۲۹
- الف. توصیف عینی ۳۱
- ب. توصیف شخصی ۳۲
- ج. توصیف فکری ۳۳
- گفتار دوم: ماهیت حقوقی حمایت از اجراکنندگان اثر ۳۵**
- مبحث دوم: مبانی حمایت از حقوق اجراکنندگان آثار ۳۷
- گفتار اول: مبانی اقتصادی حمایت از حقوق اجراکنندگان آثار ۳۸**
- بند اول: ایجاد انگیزه (اقتصادی) برای اجراکنندگان آثار مذهبی ۳۸
- بند دوم: کارآمدی یا عدم کارایی درج حقوق اجراکنندگان آثار مذهبی در قرارداد ۴۰
- الف: افزایش انگیزه ایجاد خلاقیت در ایجاد آثار مذهبی ۴۰
- ب: چالش‌های حمایت کی‌رایت از آثار مذهبی ۴۲
- گفتار دوم: مزایای بنیان‌های حمایت از حقوق اجراکننده در قانون اساسی ۴۳**
- بند اول: کی‌رایت و منافع عمومی ۴۳
- بند دوم: توسعه حمایت داخلی از حقوق اجراکنندگان آثار ۴۶
- فصل چهارم ۴۸**
- مبحث اول: بررسی آماری میزان آشنایی اجراکنندگان آثار مذهبی در ایران با حقوق و تکالیف‌شان ۴۹
- گفتار اول: پرسشنامه ۴۹**
- گفتار دوم: تحلیل استنباطی یافته‌ها ۵۱**
- مبحث دوم: حقوق مادی و معنوی اجراکنندگان آثار مذهبی ۵۳

گفتار اول: حقوق معنوی مجریان آثار..... ۵۳

بند اول: وضعیت حقوق معنوی مجری و اقسام آن در ایران ۵۵

الف: وضعیت حقوق معنوی مجری در ایران..... ۵۵

ب: اقسام حقوق معنوی هنرمند مجری اثر..... ۵۶

۱- حق سرپرستی اثر ۵۶

۲- حق احترام به اجرا ۵۷

۳- فقدان حق عدول یا اصلاح ۵۸

۴- تردید در شناسایی حق افشاء ۵۹

بند دوم: ویژگی‌های حقوق معنوی مجریان و مدت حمایت از آن ۶۰

الف: ویژگیهای حقوق معنوی مجریان..... ۶۰

۱- قابل انتقال نبودن ۶۰

۲- عدم شمول مرور زمان ۶۰

۳- وابستگی به شخص مجری ۶۰

ب: مدت حقوق معنوی مجری..... ۶۱

گفتار دوم: حقوق مادی مجریان آثار..... ۶۱

بند اول: حق ثبت اجراها..... ۶۴

بند دوم: حق تکثیر اجراها..... ۶۴

بند سوم: حق توزیع..... ۶۵

بند چهارم: حق عرضه به عموم..... ۶۵

بند پنجم: حق اجاره..... ۶۶

بند ششم: حق بهره‌برداری از دستمزد منصفانه..... ۶۶

نتیجه گیری ۶۸

فهرست منابع ۷۰

پیوست: مبانی تحلیلی داده‌ها ۷۳

فصل اول

کلیات پژوهش

مقدمه

۱-۱- بیان مسأله

آثار مذهبی، طیف وسیعی از آثار از جمله آثار مکتوب (رساله‌های اجتهادیه و ...) آثار صوتی (مداحی، وعظ و...) آثار بصری (تعمیر و ...) و آثار بسیاری از این دست را در بر می‌گیرد. با وجود اینکه در حقوق ما در خصوص اعمال قواعد حقوق مالکیت‌های فکری بر آثار مذهبی، بحث چندانی نشده است. اصولاً اعمال قواعد حقوق مالکیت‌های فکری در دو سطح قابل بررسی است؛ اول: امکان قرارگیری آثار مذهبی در حوزه حقوق مالکیت‌های فکری و یا استثناء بودن آنها از این حقوق. دوم: محدوده حمایت از این آثار و تأثیر ماهیت مذهبی این آثار در نحوه حمایت از آنها. در خصوص اعمال قواعد حقوق مالکیت‌های فکری در محصولات مذهبی ابتدا با این چالش روبه رو هستیم که آیا اصولاً این قواعد بایستی بر چنین آثاری اعمال گردند و یا مستثنی بودن آنها امری قابل پذیرش است، در این خصوص باید گفت که عمده‌ترین دلیلی که در خصوص لزوم استثناء آثار مذهبی از حقوق مالکیت‌های فکری ذکر گردیده است، اصل استفاده آزاد از آثار مذهبی در راستای گسترش دین و مذهب می‌باشد، بر اساس این مدعی در صورتی که آثار دینی مشمول قواعد حقوق مالکیت‌های فکری شوند، امکان سوءاستفاد از این قوانین به منظور محدود نمودن آزادی استفاده آزاد از آثار مذهبی شود. البته این ادعا بیشتر در سطح دکترین مطرح بوده و دادگاه‌ها تمایلی به اجرای آن نشان نداده‌اند. در خصوص چالش دوم یعنی نحوه اعمال قواعد کپی‌رایت بر آثار مذهبی و پاسخ به این پرسش که آیا حمایت از آثار مذهبی تابع قواعد عمومی حمایت از آثار می‌باشد و یا چنین امری قواعد و چهارچوب‌های خاصی را می‌طلبد که با استناد به ماده ۲ قانون حمایت از حقوق مؤلفان و مصنفان و هنرمندان باید گفت در خصوص حدود و ثغور این حمایت همچنان جای بحث و نظر باقی است. بنابراین مسأله مهم و اصلی در این تحقیق این است که مشخص گردد حقوق مادی و معنوی اجراکنندگان آثار مذهبی چیست؟

۱-۲- اهمیت موضوع و ضرورت تحقیق

اجراکنندگان گروه مهمی از هنرمندان هستند که آثار ادبی و هنری را به جامعه عرضه می‌کنند. گاه اجراکننده در اجرای خود، چنان مهارت و خلاقیتی نشان می‌دهد که توجه عده زیادی از مردم دنیا را به سوی خود جلب می‌کند، به طوری که بسیاری حاضر می‌شوند با پرداخت هزینه زیاد در اجرای زنده او حضور پیدا کنند یا اجرای ضبط‌شده روی نوار را خریداری کنند. فقدان قوانین و ضمانت اجراهای موثر در زمینه حمایت از اجراکنندگان از یک سو و پیشرفت و توسعه صنعت ضبط، تکثیر و توزیع آثار

صوتی از سوی دیگر، موجب شده است که افراد سودجو به ضبط، تکثیر و توزیع غیرقانونی این آثار پرداخته و با نادیده گرفتن و نقض حقوق اجراکنندگان از این راه سود کلانی بدست آورند. کنوانسیون رم ۱۹۶۱ که اولین معاهده بین‌المللی مخصوص حقوق مرتبط است. برای اجراکنندگان به صورت سلبی، امکان منع دیگران از ضبط، تکثیر و توزیع را قایل شده است. معاهده اجراها و آثار صوتی و ویدئو ۱۹۹۶ (معاهده نمایش و آثار صوتی سازمان مالکیت فکری)، سطح حمایت از اجراکنندگان را ارتقا بخشیده و ضمن شناسایی حقوق مادی همچون حق انحصاری ضبط، تکثیر، توزیع و پخش امواج رادیویی، حقوق معنوی همچون چون حرمت نام و حرمت اثر، نیز برای آنان شناخته است. بنابراین از آنجا که بیان انواع حمایت‌های حقوقی از اجراکنندگان آثار مذهبی از اهمیت فراوانی برخوردار است، لذا در این پایان‌نامه بر آنیم تا انواع حقوق مادی و معنوی آنان مورد بحث و بررسی دقیق قرار گیرد. گذشته از اینها به دلیل تنوع تولید محصولات مذهبی در حقوق ایران که طیف وسیعی از آثار مکتوب و سمعی و بصری را در بر می‌گیرد و همچنین افزایش رقابت میان تولیدکنندگان این آثار که در برخی موارد منجر به نقض حقوق آفریننده اثر می‌شود، و فقدان تحقیقی که به صورت جامع به بررسی ابعاد آن پرداخته باشد، ضرورت انجام این تحقیق را نمایان می‌سازد.

۱-۳- پیشینه تحقیق

در خصوص موضوع این پایان‌نامه یعنی «حقوق مالکیت فکری اجراکنندگان آثار مذهبی»، تاکنون تحقیق مستقلی در حقوق داخلی صورت نگرفته است، اما منابعی چند با موضوع ما، مرتبط می‌باشد.

برخی از مهمترین این منابع در قالب مقاله و پایان‌نامه به شرح ذیل می‌باشد:

الف-مقالات

۱- ارجمند، تاج‌الملوک؛ سیری در قوانین حق مؤلف، استفاده منصفانه و دسترس‌پذیری از آغاز و تأثیر آن در استفاده از منابع، مجله مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات، زمستان ۱۳۸۱، شماره ۵۲ در این مقاله ۱۶ صفحه‌ای که با روش توصیفی نگاشته، نویسنده به دنبال پاسخی برای این سوالات بوده است که آیا میان حقوق انحصاری و حقوق استفاده‌کننده حد و مرزی مساوی و عادلانه تعیین شده است؟ زمانی که از نشر الکترونیکی استفاده می‌شود چگونه باید این حقوق مشخص شود؟ اگر معتقدیم که کتابداران عامل اساسی دستیابی به اطلاعات الکترونیکی هستند، لازم است این نقش

حفظ شود و گسترش یابد؟ در این مقاله تنها به بیان قوانین مربوط به حق مؤلف پرداخته شده است و نویسنده اصلاً اشاره‌ای به حقوق اجراکنندگان آثار مذهبی ننموده است.

۲- الیاسی، مرتضی؛ آزادی مذهب از دیدگاه اسلام و حقوق بشر، مجله پژوهش‌های مدیریت راهبردی، ۱۳۸۹، شماره ۳۰ و ۳۱

این مقاله در ۱۳ صفحه تنظیم شده است و نویسنده با به کارگیری روش توصیفی تحلیلی به این نتیجه رسیده است که دو ماده هجدهم و نوزدهم اعلامیه حقوق بشر، در زمینه آزادی مذهب و عقیده است، لذا اگر فردی یا جامعه‌ای بخواهد مذهبی را انتخاب و براساس وظایف مذهبی خود رفتار نماید، در بعضی از موارد با مقررات این اعلامیه به تعارض می‌انجامد، به خصوص وظایفی چون مجازات مرتد و یا جهاد در راه دین خدا. وجه امتیاز این تحقیق این است که مسأله آزادی مذهب را به خوبی تبیین نموده است و اشاره‌ای به برخی آثار مذهبی نموده است ولی به موضوع اصلی ما که انواع حقوق اجراکنندگان آثار مذهبی است، اشاره‌ای نشده است.

۳- سندی نورمن؛ حق مؤلف و استفاده منصفانه در عصر اطلاعات الکترونیکی، مترجم: علیرضا بهمن‌آبادی، مجله مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات، پاییز و زمستان ۱۳۸۷، شماره ۳۵ و ۳۶

مقاله مذکور شامل ۲۳ صفحه و با روش تحلیلی به نگارش درآمده است. نویسنده در این مقاله در قالب چندین مبحث نخست به بیان اطلاعات الکترونیکی پرداخته و سپس به بررسی انواع حق مؤلف و استفاده منصفانه در عصر اطلاعات الکترونیکی پرداخته است و چنین نتیجه‌گیری نموده است که مفهوم کلی استفاده منصفانه در ارتباط با نیازها را می‌بایست در بافت جهانی چیزی که در سازمان جهانی مالکیت معنوی آمریکا شمالی و اتحادیه اروپا در حال روی‌دادن است. دید. در این مقاله، تنها به حقوق مولفین اشاره نموده است، اما اشاره‌ای به حقوق اجراکنندگان آثار مذهبی ننموده است.

۴- گلن ام. سکر؛ حق مؤلف: استفاده منصفانه، در جهانی که برای هر استفاده‌ای باید بها پرداخت، مترجم: مرتضی کوکی، مجله مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات، تابستان ۱۳۸۵، شماره ۶۶

نویسنده در این مقاله که در ۱۷ صفحه و با روش تحلیلی آماری نوشته شده، نخست به تبیین ماهیت بنیادی حق مؤلف در جایگاه دانشگاهی و به‌ویژه، استفاده منصفانه به منظور دانشوری پرداخته و سپس با آزمودن و مقایسه دو مقوله «ارتباطات علمی» و «استفاده منصفانه در محیط چاپی» چنین نتیجه گرفته که اولی به طرز فزاینده‌ای ناکافی و غیر مؤثر است، اما دومی در بهترین حالت، آموزه حقوقی سردرگمی

بیش نیست. در نهایت با بیان فناوری پرداخت در برابر استفاده و دشواری‌های بالقوه آن در جهان، بیان داشته که فناوری‌های جدید، مانند فناوری پرداخت در برابر استفاده، برخی جنبه‌های ارتباطات علمی را بهبود می‌بخشند و می‌توانند مانع استفاده منصفانه نیز بشوند. نویسنده، در این تحقیق به طرح پرسشنامه‌ای پرداخته تا بتواند سوالات حقوقی مربوط به بالقوه به محدودیت فناوری استفاده منصفانه، از جمله تکامل استفاده منصفانه از شکل دفاع قانونی به شکل حق قانونی را به بهترین وجه پاسخ دهد.

ب- پایان نامه‌ها

۱- خلیل احمد احدی، مطالعه تطبیقی حقوق مالکیت ادبی و هنری در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران و افغانستان، جامعه‌المصطفی‌العالمیه، دانشکده حقوق، ۱۳۹۵.

این پایان نامه دارای سه فصل کلی و ۱۳۱ صفحه است. نتیجه‌ای که نویسنده از کل پایان‌نامه گرفته اینکه؛ در این دو نظام حقوقی، برای حمایت از حقوق پدیدآورندگان آفرینش‌های ادبی و هنری، امتیازات مادی و معنوی لحاظ شده است. در سیستم حقوقی ایران و افغانستان، شرایط و ملاک‌هایی ویژه‌ای برای حمایت از آثار ادبی و هنری در نظر گرفته شده و به همین ترتیب ضمانت‌اجراهای خاصی برای نقض این حقوق، مدنظر قرار داده شده است. همچنان در دو سیستم حقوقی یادشده محدودیت‌ها و مستثنیاتی در خصوص حقوق مالکیت‌های ادبی و هنری، سازماندهی شده است. حقوق مالکیت ادبی و هنری در سیستم حقوقی ایران و افغانستان، از نقطه‌نظرهای گوناگونی در مشابهت باهم قرار داشته و در برخی موارد، اختلافات جزئی‌ای را نیز می‌توان ملاحظه نمود. محتویات این پژوهش؛ با استفاده از روش کتابخانه‌ای و از طریق مراجعه به منابع مکتوب، گردآوری گردیده و با روش توصیفی، تطبیقی و تحلیلی داده‌ها، پردازش گردیده است. نتایج و یافته‌های پژوهش حاضر، با محوریت نظام حقوقی ایران و افغانستان، حکایت از این دارد که در عموم مباحث ارائه‌شده در حوزه‌های مصادیق، شرایط حمایت، ضمانت‌اجراها و محدودیت‌ها و مستثنیاتی حقوق مالکیت ادبی و هنری به صورت مشترک در هر دو سیستم حقوقی، بازتاب یافته است. اما در برخی موارد، قانون حمایت از حقوق مولفان افغانستان، نسبت به قانون حمایت از حقوق مولفان ایران، از تکامل و جامعیت بیشتری برخوردار است. به این معنا که در سیستم حقوقی افغانستان با تفکیک میان حقوق مولف و حقوق جانی، قواعد حاکم بر آنها به صورت جداگانه طراحی گردیده است، اما چنین ویژگی‌ای در قوانین ایران، انعکاس نیافته است.

۲- فاطمه فلاحتی مروست، حقوق مالکیت فکری با تأکید بر حق تألیف، مرکز پیام نور تهران، دانشکده حقوق، ۱۳۸۹.

این پایان‌نامه، سه فصل دارد و در ۱۲۸ صفحه نگاشته شده است. روش به کارگیری، روش توصیفی است. در این تحقیق پس از تعریف «حقوق مالکیت معنوی» به توصیف و تبیین اهم جنبه‌های حقوق مالکیت فکری، پیشینه حقوق مالکیت فکری در ایران و جهان، مراجع بین‌المللی و داخلی قوانین و مقررات داخلی ایران در این زمینه و بررسی جنبه‌های مهم حق مولف از جمله تعریف حق مولف از دیدگاه‌های مختلف و بیان ماهیت حق مولف و ادله و مستندات حقوقدانان و فقها در خصوص مشروعیت چنین حقی و اقسام حقوق مولف و نواقص حمایت حقوق مولفان و مصنفان و هنرمندان پرداخته می‌شود.

۳- راضیه نادری‌زاده، استثنائات حقوق مالکیت فکری در آثار مطبوعاتی و رادیو و تلویزیون، دانشگاه قم، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، ۱۳۹۳

این پایان‌نامه شامل ۱۲۱ صفحه و سه فصل می‌باشد. روش استفاده در آن، روش کتابخانه‌ای و فیش‌برداری و نوع تحقیق نیز توصیفی تحلیلی می‌باشد. نتایج حاصل از تحقیق اینکه عمدتاً علت اصلی وضع استثنائات حقوق مالکیت فکری نیز ایجاد توازن بین حقوق آفریننده و استفاده‌کنندگان این آثار است؛ چرا که ایجاد انحصار مطلق در تقابل با دسترسی آزاد به اطلاعات و در نتیجه تشویق به گسترش و ترقی دانش و افزایش آگاهی عمومی است. دنیای امروزی نیز عرصه تبادل دانش و اطلاعات است که در این میان مطبوعات، رادیو و تلویزیون پیشگام در این عرصه می‌باشند. حق آزادی بیان نیز حقی جهان شمول و پذیرفته شده در اسناد بین‌المللی از جمله اعلامیه جهانی حقوق بشر است. حق آزادی بیان شامل حق داشتن نظرات، جست و جو، دریافت و انتقال اطلاعات و اندیشه می‌شود. این رسانه‌ها به منظور انجام وظیفه اطلاع‌رسانی خود جدا از نیاز به دسترسی به اطلاعات، به تسریع در این امر هم نیاز دارند و اگر بخواهند طبق اصول کلی مالکیت فکری عمل کنند و به دنبال کسب اجازه از دارنده حقوق مالکیت فکری باشند قطعاً نخواهند توانست به موقع این وظیفه را انجام دهند. بنابراین تا این مرحله حقوق مالکیت فکری و آزادی بیان در تقابل با یکدیگر قرار می‌گیرند. لذا قانون‌گذار به منظور نیل به این هدف در پاره‌ای موارد به این رسانه‌ها با حصول شرایطی اجازه بهره‌برداری بدون نیاز به کسب اجازه از دارنده حق را داده است و مبنای این استثنائات هم یکی دیدگاه کار و منفعت و دیگری آزادی بیان است.

ج- منابع لاتین

در حقوق خارجی نیز تالیفات چندی در این خصوص وجود دارد از جمله:

۱- Roger S. Enforcement of Copyright in the Bible and Religious Works, ۱۴ Regent U.L. Rev. ۱۰۲-۳ (۲۰۰۱-۲۰۰۲)

نویسنده در این تحقیق، اعمال حق کپی‌رایت در خصوص کتاب مقدس مسیحیان و سایر آثار سمعی و بصری مذهبی را مورد بررسی قرار داده و به این نتیجه رسیده است که اعمال حقوق کپی‌رایت نسبت به این آثار امکان‌پذیر می‌باشد.

۲- Thomas C. Berg, What Hath Congress Wrought? An Interpretive Guide to the Religious Freedom Restoration Act, ۳۹ Vill. L. Rev. ۱, ۳۸ (۱۹۹۴).

در این تحقیق نویسنده به بررسی ابعاد حق استفاده آزاد از آثار مذهبی در راستای حفظ و توسعه آن در حقوق ایالات متحده با توجه به متمم قانون اساسی آن کشور و قوانین موجود پرداخته است. بر این اساس مشخص می‌شود که موضوع این تحقیق در حقوق داخلی جدید بوده و در حقوق خارجی نیز به طور کامل به ابعاد آن پرداخته نشده است.

۴-۱- سوال‌های تحقیق

الف- سوال اصلی

- اجراکنندگان آثار مذهبی در حقوق مالکیت فکری از چه حقوقی برخوردار هستند؟

ب- سوال‌های فرعی

۱- جایگاه آثار مذهبی در حقوق مالکیت فکری تا چه اندازه است؟

۲- انواع ضمانات اجرای حقوق اجراکنندگان آثار مذهبی کدام است؟

۵-۱- فرضیات تحقیق

الف- فرضیه اصلی

- دو حقوق مادی و معنوی از مهمترین حقوق اجراکنندگان آثار مذهبی می‌باشد.

ب- فرضیات فرعی

- ۱- جایگاه آثار مذهبی در حقوق مالکیت فکری تا اندازه‌ای است که می‌توان گفت آموزه‌های دینی با مالکیت فکری کاملاً قابل تطابق است.
- ۲- ضمانت اجرای کیفری و مدنی، ضمانت اجرای حقوق اجراکنندگان آثار مذهبی می‌باشند.

۱-۶- روش تحقیق

این تحقیق از نوع تحقیقات تحلیلی آماری است که با مطالعه کتب و منابع موجود و نیز استفاده از روش پرسشنامه به گردآوری مطالب پرداخته است.

۱-۷- اهداف تحقیق

- ۱- بررسی مبانی اعمال حقوق مالکیت فکری در آثار مذهبی؛
- ۲- بررسی دلایل معتقدین به لزوم استثناء آثار مذهبی از حقوق مالکیت فکری؛
- ۳- بررسی محدوده حمایت از آثار مذهبی؛
- ۴- بررسی میزان آگاهی فعالان مذهبی از قواعد کپی‌رایت با بررسی میدانی.

۱-۸- سازماندهی تحقیق

این پایان‌نامه مشتمل بر سه فصل است؛ در فصل اول به کلیات پژوهش که شامل بیان مسأله، اهمیت موضوع و ضرورت تحقیق، سوال‌ها و فرضیه‌های تحقیق، روش و اهداف، پیشینه و ساختار تحقیق است، اشاره شده است.

فصل دوم تحت عنوان «کلیات و مفاهیم»، به بررسی تعاریف و سابقه تاریخی، معیار تشخیص اجراکنندگان آثار و ضمانت اجرای حقوق آنان پرداخته است.

در فصل سوم تحت عنوان «چهارچوب بین‌المللی حمایت از اجراکنندگان آثار»، نخست اصول اساسی حمایت از حقوق اجراکنندگان آثار و ماهیت آن و سپس مبانی حمایت از حقوق اجراکنندگان آثار را مورد بررسی قرار داده است.